

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CONCILIIS, ET|| ECCLESIA MILITANTE,|| QVATVOR LIRBRIS||
COMPREHENSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

II. Refellitur sententia hæreticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53873)

CAPVT II.

Refellitur sententia hæreticorum.

QVANTVM ad PRIMVM, Lutherus in libro de Conciliis & Ecclesia, in vltima parte libri proponit has septem notas; Primò, veram, & incorruptam prædicationem Euangelij. II. Legitimam administrationem Baptismi. III. Legitimum vsum Eucharistiæ. IV. Legitimum vsum clauium. V. Legitimam electionem Ministrorum, qui doceant, & Sacramenta ministrent. VI. Orationem publicam, & psalmodiam, & catechismum, sed lingua, quæ intelligatur ab omnibus. VII. Mysterium crucis, id est, tribulationes intus & extra, ita vt intus sit moestitia, pusillanimitas, terrores; foris, paupertas, cõtempus, & vt habeantur hominibus hæretici, cacodæmones, catharmata.

NOTANDVM verò est, Lutherum valde cauisse, ne vllam notam reciperet earum quæ sunt in Symbolo Constantino politano, cum tamen omnia vetera Concilia per eas notas maximè per Apostolicam Ecclesiam se discerni vellent ab omnibus sectis. PORRO ceteri solent duas tantum proponere, quæ complectuntur primas quinq; notas Lutheri, id est, prædicationem synceram verbi Dei, & syncerum vsum Sacramentorum; & ex his duabus quælibet secta probat apud se esse veram Ecclesiam. Ita docet Cõfessio Augustana, art. 7. & in Apologia eiusdem. item Brentius in Cõfessione Wirtenbergeni, cap. de Ecclesia. & Ioannes Calvinus in Instit. lib. 4. cap. 1. §. 9. 10. & II. Centuriatores Cent. 1. lib. 1. cap. 4. col. 173. & 174. & Cent. 1. lib. 2. cap. 4. col. 379. 380. & 381. his duabus addunt alias duas, quæ possunt reduci ad quintam & septimam Lutheri, id est, constantiam in confessione fidei, & perseverantiam; & obedientiam erga Ministros verbi, quatenus verbum ipsum administrant.

HÆ NOTÆ non sunt vllò modo sufficientes; nam in primis non declarant, quæ sit vera Ecclesia secundum hæreticos, nisi probabiliter; non enim hinc scire possumus, quæ sint electi, vel iusti, & potius discimus, vbi lateat Ecclesia, quàm quæ sit; præterea, neque hoc sufficienter declarant, quod de singulis facillè probari potest.

Ac primùm de prima, tribus rationibus. PRIMVM enim, notæ debent esse propriæ, non communes. si enim velim designare tibi certum hominẽ, quem nunquam vidisti, vt mox atq; eum videris, discernas ab aliis, non debeo dicere, est quidam qui habet duos oculos, duas manus, &c. nam hæc sunt communia omnibus; neque etiam debeo eum designare per notas, quæ licet sint ei propriæ secundum rem, tamen non sunt propriæ opinione aliorum, cùm multi sibi illas vëdicare soleant; sic enim nunquam ille, qui quæritur, inueniretur.

Iam verò sincera prædicatio veritatis est nota communissima ab omnibus sectis, saltem opinione ipsarum; nam vel debet esse prædicatio pura ab omni errore, vel solùm ab essentialibus, & fundamentalibus. Si detur primum, ex hac ipsa nota colligemus, apud nullos Lutheranorum esse Ecclesiam; nam ipsi fateantur suas Ecclesias non carere nãnis. Lutherus libro de Ecclesia clarè dicit, verbum Dei esse notã, licet alias magis, alias minus putè prædicetur; & Calvinus idem fateatur lib. 4. Institut. cap. 1 §. 12. Si secundum, iam erit nota communis multis sectis; certè Lutherani, & Zvingliani non dissentiant de fundamento præcipuo fidei, vt de Trinitate, & Incarnatione, immò etiam Pelagiani veram Ecclesiam habuissent, qui in primariis articulis, antequã Nestorianos peperissent, non dissentiebant: vnde etiam Celestinus apud Augustinum lib. 2. de peccato originali, cap. 22. hac ratione conabatur ostendere se nõ esse extra Ecclesiam: & tamen Lutherani, & Calvinistæ nullos magis execrantur, quàm Pelagianos. & nos ideo potissimùm ponunt extra Ecclesiam, quia Pelagianos putant.

Præterea hoc secundo modo, etiam si re ipsa aliquibus nõ conueniat hæc nota, vt Anabaptistis, tamen omnibus conuenit opinione sua. quæ enim secta vnquam fuit, quæ non diceret se habere sinceram prædicationem veritatis? certè Augustinus libro contra epistolam fundamenti, cap. 4. dicit, Catholicam quidem Ecclesiam multis notis faciliè cognosci, sed hæreticos nihil habere, nisi veritatis pollicitationem, id est, quod apud se sit vera, & sincera prædicatio.

SECUNDO, notæ debent esse notiores ea re, cuius sunt notæ, alioqui enim non sunt notæ, sed ignotæ. Iam aduersarij non volunt solùm externam prædicationẽ verbi esse no-

ram Ecclesie, sed prædicationem, & receptionem. Ibi enim dicunt esse veram Ecclesiam, ubi prædicatur, auditur, & creditur verbū. At quis nosse potest, ubi verè credatur verbum? præterea etiam de externa prædicatione. sine dubio notius est, quæ sit vera Ecclesia, quàm quæ sit vera prædicatio verbi; nam id ab Ecclesia discimus, ut Irenæus, Tertullianus, Augustinus, & omnes veteres docent.

IRENÆVS lib. 3. cap. 4. *Quid enim, inquit, & si de aliqua modica quaestione disceptatio orta fuisset, nonne oporteret antiquissimas recurrere Ecclesias, & ab eis sumere de præsenti quaestione, quod certum, & reliquidum est?* TERTULLIANVS libro de præscript. *Quid, inquit, prædicauerint Apostoli, quid illis Christus reuelauerit, & hic perferibam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli, condiderunt. si hac ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis, & matricibus originalibus fidei conspiret, Veritati deputandam, reliquam Verò omnem de mendacio præiudicandam.*

Idem ratione ostenditur; nam vera prædicatio, est prædicatio, & interpretatio veræ Scripturæ diuinæ; quæ sit autem vera Scriptura, & quis eius verus sensus, non possumus scire, nisi ex testimonio veræ Ecclesie, ut Augustinus docet libro contra epist. fundamenti, c. 5. & libro de utilitate credendi, c. 14. & ipse quoq; Brentius in Confessione VVirtenbergensi, cap. de Scriptura, qui cōfiteatur Ecclesiam habere ius testificandi de vera Scriptura, & etiã interpretandi veram Scripturam; & Calvinus lib. 4. cap. 1. §. 5. vult Ecclesiam esse fidelem custodem verbi Dei, & Philippus in Locis, cap. de Ecclesia, requirit testimonium veræ Ecclesie ad dirimendas lites. At prius debet esse notus custos Theauri, quàm Theaurus; & Doctores, quàm doctrina, cum à Doctore petatur doctrina, non cōtrā; ergo potius Ecclesia est nota veræ prædicationis, quàm vera prædicatio sit nota veræ Ecclesie.

Notæ. TERTIO, vere notæ sunt inseparabiles à vera Ecclesia, sed Ecclesie Corinthiorum, & Galatarū, ad quas scribebat Paulus, veræ Ecclesie erāt, & tamen ibi non erat aliquando sincera prædicatio verbi, ut ex Apostolo cognosci potest, qui dicit se scribere Ecclesiis Dei, quæ sunt Corinthi, vel in Galatia, 1. Cor. 1. & Gal. 1. & tamen 1. Cor. 15. arguuntur Corinthij, quod

quod docerent, non esse futuram resurrectionem, & Galatæ per totam ferè epistolam reprehenduntur, quòd docerent, seruandam esse legem Moſis cum Euangelio.

Sed DICES, quomodo erant iſtæ veræ Eccleſiæ, cum hæreſim docerent? RESPONDEO, aliud eſſe errare, & paratum eſſe ad diſcendum, & cum didiceris, ad obediendum; aliud nolle diſcere, & cum audieris veritatem, nolle acquieſcere; neutrum horum eſſe poteſt in Eccleſia vniuerſali, in Eccleſia autem particulari eſſe poteſt illud primum, in neutra autem illud ſecundum, ſed ſolùm in Synagogis Satanæ, & Eccleſiis malignantium. RVR SVM, eſſe poteſt pura doctrina ab omni errore in falſa Eccleſia; nam ſchiſmatici puri, vt quondam Luciferiani & Donatiſtæ, initio integram habent doctrinã, & tamen ſunt extra Eccleſiam; ſi dicant nõ habere integram doctrinam, quia doctrina vera docet manendum in veræ Eccleſiæ vnitare: contrã, nam tunc petetur principium, cum in ipſa nota ponatur eſſe in vera Eccleſia. Præterea ſchiſmatici credunt oportere eſſe in vera Eccleſia, & obedire vero capiti, licet non faciant; & proinde non errarent in fide, ſed deficient in caritate.

At OBJICIUNT pro hac nota, Brentius, Philippus, & Calvinus quædam loca Scripturæ. Ioan. 10. *Oves meæ vocem meam audiunt.* Ergo ibi eſt Eccleſia, vbi auditur verbum Dei. Item ad Ephes. 5. *Mundans eam lauacro in verbo vitæ.* Eccleſia mundatur verbo, ergo vbicunq; eſt verbum mundans, ibi eſt Eccleſia. Ita Philippus in Apologia. At Calvinus lib. 4. cap. 1. §. 9. contentus eſt illo Matth. 18. *Vbi ſunt duo vel tres, &c.*

BRENTIUS in Confessione, capite de Eccleſia, profert illud Ioan. 10. *Illos dixit Deos, ad quos ſermo Dei factus eſt.* Et illud 15. cap. *Vos mundi eſtis propter ſermonem, quem loquutus ſum vobis.* Illa enim eſt Eccleſia, quæ eſt munda coram Deo. Et illud Rom. 1. *Euangelium virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti.* Addit CHRYSOSTOMVS homil. 49. in Matt. *Qui ergo vult cognoscere, quæ ſit vera Eccleſia Chriſti, vnde cognoscat, niſi tantummodo per Scripturas?* Et AVGVSTINVM epist. 166. *In Scripturis didicimus Chriſtum, in Scripturis didicimus Eccleſiam, &c.* Item libro de vnitare Eccleſiæ, cap. 2. *Quæſtio inter nos verſatur, vbi ſit Eccleſia;*

quid ergo facturi sumus, in verbis nostris eam quaesituri, an in verbis capitis sui? puto quod potius in illius verbis eam quaerere debeamus, qui veritas est, & optimè nouit corpus suum. Et cap. 3. Non audiamus, hæc dico, hæc dicis, sed audiamus, hæc dicit Dominus. Et infra: Nolo hominis documentis, sed diuinis oraculis sanctam Ecclesiam demonstrari.

RESPONDEO. PRIMVS locus non docet vbi sit Ecclesia, sed docet, qui sint electi, nimirum qui corde perseveranter audiunt, & retinent verbum, vt exponit Augustinus; cum autem non possit sciri, qui corde audiant, non potest hæc esse visibilis nota Ecclesiæ, sed est nota vnicuique, vt saltem coniecturaliter cognoscat suam electionem.

SECUNDVS locus nihil probat; nam illa mundatio est inuisibilis, nec Paulus ibi vult docere, quæ sit, vel vbi sit Ecclesia, sed quid boni Deus contulerit Ecclesiæ.

TERTIVS, non demonstrat vbi sit Ecclesia, sed vbi sit Christus. Vbi enim est vera Ecclesia, ibi est Christus; præterea si congregari in nomine Christi sit nota Ecclesiæ, certe non erit congregari quomodocumque in nomine Christi; sic enim omnes hæreses, & schismata congregantur in nomine Christi: sed erit congregari ab illis, qui funguntur Christi auctoritate, quales sunt Episcopi legitimè ordinati, & succedentes aliis & aliis vsque ad Apostolos, quos Christus primo reliquit loco suo, & sic ista nota coincidit cum nostris; de quibus postea.

QUARTVS locus nihil probat. Primò, quia ibi dicuntur Dij soli Principes, quibus Deus aliquid commisit; id enim est fieri ad aliquem verbum Dei. Secundò, quia verbum Dei non facit Deos, si tantum prædicetur, sed si recipiatur, & creatur; at hoc inuisibile est, vt patet.

QUINTVS locus est similis secundo, vnde idem Brentius dicit Ecclesiam esse mundam coram Deo, id est, non coram hominibus; & non aduertit ex hac nota sequi, illam fieri Deo manifestam non nobis.

SEXTVS locus nihil probat; nam effectus Euangelij est inuisibilis.

Sed instat CALVINVS. Verbum Dei est ferax, & vbiunque prædicatur, fructificat; ergo vbiunque prædicatur, ibi est aliqua Ecclesia.

RESPON

RESPONDEO. Si quid probat hæc ratio, tantum probat, ubi prædicatur, ibi esse aliquos bonos; sed nos illos non nominamus. Sed neque hoc probat; nam verbum Dei semper fructificat, cum legitime prædicatur, id est, à prædicatoribus missis ab ordinaria potestate; alioqui videmus prædicari inter hæreticos variarum sectarum, ubi non fructificat nisi lolum. Ad locum Chrysostomi iam sæpe respondimus. Ad loca Augustini respondeo, ex Scriptura probari, ubi sit Ecclesia, non tanquam ex nota Ecclesie, sed quia Scriptura docet, quæ sint notæ, dum docet, qualis illa sit, ubi cœperit, quomodo creuerit.

DICES, saltem Scriptura est notior, quàm Ecclesia, quandoquidem inde probatur Ecclesia.

RESPONDEO. Simpliciter Ecclesiam esse priorem, & notiorè, quàm sit Scriptura; nam Ecclesia fuit ante Scripturam, & ipsi data est Scriptura à Deo, & ipsa eam aliis tradit, & explicat: tamen aliquando ex hypothesi Scripturam esse notiorè, quando videlicet Scriptura est recepta, & clarè loquitur, & oritur quæstio de ipsa Ecclesia: sicut interdum è contrario Ecclesia est recepta, & nota, & quæstio oritur de Scriptura. & sic unum probatur ex altero. verbi gratia, quando disputabatur de Baptismo hæreticorum, quia Scriptura obscurè loquitur, & Ecclesia nota erat, Augustinus probabat secundum Scripturas rarum esse Baptismum hæreticorum, quia Ecclesia illum habet pro rato. Contrà, cum disputabatur de Ecclesia, an esset in sola Africa, quia Scripturæ receptæ & claræ erant, inde Augustinus probabat; & idem nos faciemus, cum deducemus notas Ecclesie ex Scripturis, sed non propterea Scriptura est simpliciter notior, quàm Ecclesia.

SECUNDA nota iisdem argumentis refutatur; nam PRIMO eam sibi omnes vendicant, nam præter Catholicos, Calvinistæ ideo separati sunt à Lutheranis ceteris, quod utrique putant, se solos habere verum Sacramentum Eucharistie. Anabaptistæ autem separati sunt ab utrisque, quia se solos putant habere verum usum Baptismi. Præterea Pelagiani habebant omnia Sacramenta, & similiter omnes schismatici. SECUNDO, legitimus usus Sacramentorum minus notus est, quàm sit Ecclesia. Nam ille est legitimus Sacramentorum
usus,

usus, qui est conformis Scripturæ, vt ipsi docent: Scripturæ autem pendent ab Ecclesia, non contra, vt sæpè diximus. TERTIO, Ecclesia Corinthiorum erat vera Ecclesia, & tamen I. Cor. II. reprehenduntur Corinthij, quòd non sincerè tractarent præcipuum Sacramentorum, & similiter Ecclesia Africanæ, quæ erant sub Cypriano, & sub illis 86. Episcopis, quorum sententias ipse refert in epistola ad Quirinum, verè Ecclesiæ erant, vt B. Augustinus lib. 6. ca. 7. de Baptismo, & B. Hieronymus contra Luciferianos docent; & tamen nõ sincerè tractabant Sacramentum Baptismi, vt iidem Hieronymus & Augustinus ibidem docent.

TERTIA nota refutanda, est oratio & psalmodia, quæ est sexta Lutherana. refellitur autem; quia si loquatur deuotione, quæ ex corde procedit, inuisibilis nota est externa tantum inuocatione & psalmodia, est nota communissima: nam hoc tempore omnes sectæ, etiam Anabaptistarum, dicunt orationem Dominicam, & canunt Psalmos lingua vulgari, & idem olim faciebant Ariani, vt refert Socrates lib. 6. ca. 8. & Ambrosius de tradendis basilicis. imò hoc tempore nota veræ Ecclesiæ ferè dici potest, canere Psalmos lingua Latina, quia hoc relictum videtur ferè soli antiquæ & Catholicæ Ecclesiæ, quæ non mutatur quotidie, vt sectæ hæreticorum.

QUARTA nota refellenda, est septima Lutherana, nimirum interna mœstitia, & pusillanimitas, externæ persecutiones, & vocari hæretici; ac de internis falsissima nota est; nam obscuræ sunt, si internæ sunt. Item pusillanimitas est vitium, & Paulus vbique hortatur ad internam lætitiã, & dicit regnum Dei esse gaudium in Spiritu sancto. Vide Rom. 14. Coloss. 3. Philip. 4. Ephes. 5. De externis non est nota perpetua, nam Ecclesia in principio & in fine passa est magnis angustias: at in medio florentissima fuit. & omnia prædicta sunt. Vide Augustinum epist. 50.

QUINTA nota est Centuriatorum, quòd ea sit vera Ecclesia, in qua inueniuntur qui perseuerant in confessione dei vsque ad mortem. Quæ refelletur PRIMO, quia non magis nota est confessio veræ fidei, quàm vera Scripturæ prædicatio, & legimus Sacramentorum vsus.

SECUNDO, quia ex hac nota colligeretur, veram Ecclesiam

siam non posse esse vlllo modo apud Lutheranos. Ipsi enim dicunt, per multa secula ante Lutheri aduentum cessasse confessionem veræ fidei, & Ecclesiam conseruatam in latebris, & fuisse prorsus inuisibilem, ergo Ecclesia Lutheranorum est noua, & proinde falsa.

TERTIO, quia hanc notam videmus in omnibus sectis, & in nulla minus, quam in cœtu Lutheranorum; nam in primis Ecclesia nostra habet innumerabiles martyres, qui perseuerarunt constantissimè in confessione fidei; deinde Montanistæ valde gloriabantur de suis martyribus, vt patet tum ex Eusebio lib. 5. histor. cap. 18. tum ex Tertulliano in libro de fuga in persecutione, quem scripsit, cum Montanista esset, contra Catholicos, obiiciens eis quod malè facerent fugiendo.

Item MESSALIANI apud Epiphanium hæres. 80. ideodisti sunt etiam Martyriani, quia gloriabantur valde de numero martyrum suorum. Idem de Donatistis constat. S. AVGVSTINVS epist. 68. *Vivebant, inquit, vt latrones, honorabantur vt martyres.* De Anabaptistis, qui erant tempore B. BERNARDI, scribit ipse serm. 66. in Cantica: *Mirabantur, inquit, aliqui quod non modo patienter, sed etiam lætè ducerentur ad mortem.* De ADAMITIS scribit Æneas Sylvius libro de histor. Boëmorum, cap. 41. viros cum fœminis coniugibus suis lætos, atque canentes properare solitos ad ignem. Hoc verò tempore nostro nemo ignorat in hac obstinatione moriendi pro perfidia, primum locum tenere Anabaptistas, secundum Calvinistas, extremum ac penè nullum meros Lutheranos, qui tamen hanc notam veræ Ecclesie soli proponunt.

CAPVT III.

Proponuntur veræ notæ Ecclesie.

IS igitur notis breuiter refutatis, restat vt veras notas proponamus. Est autem initio obseruandum, Ecclesiam Catholicam esse quasi solem quendam, qui radios lucis clarissimos ex omni parte diffundit, vt facillimè per eos cognosci possit. Habet enim

enim